

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 199/04-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránaya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Jozefa Tomečka, S., zastúpeného advokátkou prom. práv. J. K., S., ktorou namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Skalica v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 242/99, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo Jozefa Tomečka na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Skalica v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 242/99 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Skalica **p r i k a z u j e ,** aby v konaní sp. zn. 4 C 242/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Jozefovi Tomečkovi p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Skalica p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Skalica je p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia Jozefa Tomečka vo výške 3 972 Sk (slovom tritisícdeväťstosedemdesiatdva slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne prom. práv. J. K., S. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti Jozefa Tomečka n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. apríla 2004 doručená s'ťažnosť Jozefa Tomečka, S. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátkou prom. práv. J. K., S., ktorou namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) Okresným súdom Skalica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 242/99.

Porušenie svojho práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vidí s'ťažovateľ v tom, že hoci žalobu o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam (pozemkom) podal okresnému súdu ešte 30. júna 1999, napriek viacerým úkonom okresného súdu (pojednávania, ohliadka nehnuteľností, znalecké dokazovanie) nebolo vo veci vydané ani jedno meritórne rozhodnutie a vec ani v súčasnosti nie je právoplatne ukončená. Podľa názoru s'ťažovateľa vec nie je fakticky zložitá a jeho správanie bolo počas celého konania aktívne a súčinnosťné.

S'ťažovateľ žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal mu primerané finančné zadost'učinenie vo výške 40 000 Sk a náhradu trov konania vo výške 3 972 Sk.

Ústavný súd 10. júna 2004 prijal s'ťažnosť s'ťažovateľa na ďalšie konanie uznesením č. k. III. ÚS 199/04-11.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predsedička okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k s'ťažnosti listom doručeným ústavnému súdu 2. augusta 2004. Uviedla, že vo veci vedenej pod sp. zn. 4 C 242/99 boli prietahy, a to jednak z dôvodu, že medzi jednotlivými úkonmi sudcu sú dlhšie časové intervaly, a jednak v dôsledku zložitosti sporu, zmeny právneho petitu, žiadostí o oslobodenie od súdnych poplatkov, pribratia znalca a pod. Podľa nej dlhšie odstupy medzi úkonmi sudcu spočívajú v tom, že na tomto súde pôsobia traja sudcovia, hoci podľa množstva vecí by mali pôsobiť 9 sudcovia, čo zodpovedá aj nápadu vecí v roku 2003, a to 4 630. Predsedička okresného súdu poukázala na to, že tento stav personálneho poddimenzovania pretrváva už od roku 2001, ale jej žiadosti o nápravu Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky ignorovalo.

II.

Ústavný súd na základe s'ťažnosti s'ťažovateľa, vyjadrenia predsedníčky okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 4 C 242/99 zistil nasledovný priebeh a stav konania.

Predmetom konania je žaloba sťažovateľa proti F. T., bytom S. (ďalej len „odporca v 1. rade“), A. T., bytom S. (ďalej len „odporca v 2. rade“), M. O., bytom S. (ďalej len „odporkyňa v 3. rade“), a E. T., bytom S. (ďalej len „odporkyňa v 4. rade“). Predmetnou žalobou sa sťažovateľ domáha zrušenia podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, a to k pozemkom parcelné číslo 17520 a parcelné číslo 17521, druh pozemkov orná pôda, vedených na liste vlastníctva č. 4070 v katastrálnom území Skalica, dosiaľ vedených v podielovom spoluvlastníctve sťažovateľa a odporcov v podiele 12/60. Sťažovateľ v petite navyiac žiada rozdeliť nehnuteľnosti podľa podielov tak, aby každý z účastníkov mal prístup k verejnej komunikácii a dostal do vlastníctva lepšiu aj horšiu pôdu. Žaloba bola okresnému súdu doručená 30. júna 1999 a zaevidovaná pod sp. zn. 4 C 242/99.

Postup okresného súdu v konaní sp. zn. 4 C 242/99 v období od podania žaloby, keď okresný súd doručoval žalobu odporcom na vyjadrenie a títo sa vyjadrovali k žalobe, vo veci pojednával (9. novembra 1999), vykonal listinné dokazovanie (vyžiadanie písomnej dokumentácie od účastníkov konania, vyžiadanie spisov z Notárskeho úradu JUDr. K. v S.), zaoberal sa návrhom sťažovateľa na vydanie predbežného opatrenia z 26. júna 2000 a v súvislosti s tým ho vyzval na jeho upresnenie (listom zo 7. augusta 2000), uznesením zo 7. septembra 2000 vydal predbežné opatrenie vo veci a doručoval ho Okresnému úradu v Skalici, odboru katastrálnemu (26. októbra 2000), nariadil ohliadku nehnuteľností na mieste samom na 7. marec 2001 a za tým účelom predvolal účastníkov konania (21. februára 2001), doručoval účastníkom konania rozšírenie žaloby sťažovateľa zo 6. marca 2001 (rozšírenie o odporcov v 5. a v 6. rade) za účelom zaujatia stanoviska k tomuto podaniu, plynulo smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (rozhodnutiu vo veci).

Na pojednávaní konanom 15. júna 2001 po vykonanom dokazovaní vyjadreniami účastníkov, predloženými listinami (zápisnica o ohliadke, osvedčenie o dedičstve sp. zn. D 1103/96) okresný súd pripustil zmenu návrhu tak, že zrušenie podielového spoluvlastníctva sa bude týkať aj parcely číslo 17519 v katastrálnom území Skalica a na strane odporcov budú vystupovať ako odporkyňa v 5. rade Mgr. E. K. a ako odporca v 6. rade P. T. V nadväznosti na to okresný súd listom z toho istého dňa vyžiadal od Okresného úradu v Skalici, katastrálneho odboru, list vlastníctva na parcelu číslo 17519.

Od 17. júla 2001 okresný súd ďalej konal vo veci, keď pojednával (17. júla 2001, 31. júla 2001, 6. novembra 2001), listom zo 17. augusta 2001 požiadal Okresný súd Vranov nad Topľou o vypočutie odporkyne v 5. rade (tento súd vykonal výsluch účastníka 1. októbra 2001 a zápisnicu doručil okresnému súdu 8. októbra 2001), nariadil znalecké dokazovanie vo veci, uznesením zo 14. februára 2002 ustanovil znalca z odboru geodézie a súčasne uložil sťažovateľovi zložiť preddavok na trovy spojené s podaním znaleckého posudku, čo sťažovateľ urobil 19. marca 2002.

Ustanovený znalec vyhotovil znalecký posudok a okresnému súdu ho doručil 11. februára 2003. Následne okresný súd listom zo 17. februára 2003 zaslal znalecký posudok účastníkom konania na vyjadrenie.

Uznesením zo 4. marca 2003 uložil sťažovateľovi zložiť preddavok na znalecké dokazovanie. Listom z 19. marca 2003 odporkyňa v 4. rade požiadala okresný súd o oslobodenie od súdnych poplatkov.

K vypracovanému znaleckému posudku zaslali okresnému súdu svoje vyjadrenia účastníci konania, a to 20. marca 2003 odporca v 2. rade (nesúhlasné stanovisko), 24. marca 2003 sťažovateľ (súhlasné stanovisko) a odporca v 3. rade (nesúhlasné stanovisko), 31. marca 2003 odporcovia v 1., 4. a 6. rade (nesúhlasné stanovisko).

Po viacerých urgenciách zo strany sťažovateľa okresný súd až 24. októbra 2003 vydal uznesenie, ktorým vyzval odporkyňu v 4. rade na opravu a doplnenie svojej žiadosti zo 14. marca 2003 o oslobodenie od súdnych poplatkov. Odporkyňa v 4. rade svoju žiadosť opravila a doručila okresnému súdu 7. novembra 2003. Ostatným úkonom okresného súdu v predmetnom konaní bolo vydanie uznesenia z 15. júla 2004, ktorým znalcovi priznal znalečné. Voči tomuto uzneseniu podala odporkyňa v 3. rade 12. augusta 2004 odvolanie.

Pretože sťažovateľ sa v dôsledku dlhoročného sporu ocitá v právnej neistote, viackrát (28. júla 2003, 25. augusta 2003) vyzýval okresný súd, aby v jeho veci konal bez priet'ahov. Listom z 19. februára 2004 podal predsedníčke okresného súdu sťažnosť podľa § 17 a nasl. zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich

(zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe súdov“). Predsedníčka okresného súdu vo svojej odpovedi uviedla, že súd v namietanom období rozhodoval o oslobodení od súdnych poplatkov žalovanej účastníčky konania, ktorá bola 24. októbra 2003 vyzvaná na doplnenie žiadosti, ktorú doplnila 7. novembra 2003. Túto urgenciu kvalifikoval ústavný súd ako právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom.

III.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má každý právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, ako aj vyslovenia porušenia jeho práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 44/99, I. ÚS 70/02, IV. ÚS 68/02). Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prerokovanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 28/01).

Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadnil tri základné

kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. II. ÚS 813/00).

Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, predmetom konania pred okresným súdom je zrušenie a vyporiadanie spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam medzi podielovými spoluvlastníkmi. Podľa názoru ústavného súdu určitá skutková zložitosť tu, ako obvykle pri vyporiadaní majetku medzi spoluvlastníkmi (najmä pri väčšom počte), existuje. Svedčí o tom potreba znaleckého dokazovania, miestnej ohliadky sporných nehnuteľností. Touto čiastočnou skutkovou zložitosťou však nemožno odôvodniť viac než 5-ročné doterajšie trvanie predmetného súdneho konania bez meritórneho rozhodnutia.

Správanie sťažovateľa počas celej doby konania vo veci sp. zn. 4 C 242/99 možno hodnotiť ako aktívne a súčinnosťné, v dôsledku čoho neprispel k jeho predĺženiu. Z obsahu vyžiadaného súdneho spisu v tejto veci ústavný súd zistil, že sťažovateľ plnil súdom uložené povinnosti (trovy na znalecké dokazovanie, predkladanie listín) riadne a včas, opakovane písomne upozornil okresný súd na svoju nespokojnosť s pomalosťou konania vo veci a sťažnosťou na zbytočné prietahy v konaní sa domáhal urýchlenia konania vo svojej veci.

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu označených základných práv sťažovateľa, je správanie (postup) samotného súdu.

Obdobie nečinnosti okresného súdu ústavný súd zistil od 31. marca 2003, keď bolo okresnému súdu doručené stanovisko posledného účastníka konania k vypracovanému znaleckému posudku, do 24. októbra 2003, keď okresný súd vydal uznesenie, ktorým vyzval odporkyňu v 4. rade na opravu a doplnenie svojej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov. Ústavný súd uznáva, že preštudovanie rozporuplných stanovísk sťažovateľa a šiestich odporcov k vypracovanému znaleckému posudku týkajúceho sa rozdelenia nehnuteľnosti podľa podielov a v nadväznosti na to zvolenie vhodného postupu súdu vo veci si vyžadujú určitú dobu. Preto dospel k záveru, že z uvedených siedmich mesiacov tvorí len päť mesiacov zbytočné prietahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a dva

mesiace predstavujú maximálnu dobu, ktorú možno ospravedlniť potrebou štúdia znaleckého posudku a stanovísk účastníkov k nemu a prípravou ďalšieho postupu okresného súdu.

Ďalší zbytočný prieťah v konaní v trvaní ôsmich mesiacov ústavný súd zistil v období od 7. novembra 2003, keď okresnému súdu odporkyňa v 4. rade doručila svoju opravenú žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov, do 15. júla 2004, keď okresný súd vydal uznesenie o priznaní znalečného znalcovi.

Obdobie tejto nečinnosti okresného súdu bez toho, aby existovala zákonná prekážka takéhoto postupu, spolu predstavuje trinásť mesiacov, čo je obdobie, ktoré ústavný súd považuje v danej veci za zbytočný prieťah v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Pri posudzovaní tohto obdobia ústavný súd zbral do úvahy svoju predošlú judikatúru, v súlade s ktorou obdobie poznamenané nečinnosťou všeobecného súdu, keď jeho konaniu nebráni žiadna zákonná prekážka, ústavný súd posudzuje ako zbytočný prieťah v konaní (napr. II. ÚS 3/00).

Ústavný súd konštatoval, že prebiehajúce konanie je po piatich rokoch stále na súde prvého stupňa bez rozhodnutia vo veci samej. Táto zdĺhavosť konania okresného súdu nemôže byť podľa ústavného súdu ničím ospravedlniteľná.

V okolnostiach prípadu ústavný súd taktiež konštatoval, že otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prieťahom v konaní (III. ÚS 14/00).

Ústavný súd na základe uvedených dôvodov a vychádzajúc zo svojej judikatúry preto uzavrel, že v predmetnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v dôsledku nečinnosti okresného súdu, ktoré odôvodňujú jeho výrok o porušení označených základných práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 242/99 konal bez zbytočných prieťahov. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovateľ žiada primerané finančné zadosťučinenie, a to vo výške 40 000 Sk. Návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodňuje dlhodobým stavom právnej neistoty.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru však nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci ústavného súdu. V dôsledku toho bolo potrebné rozhodnúť aj o primeranom finančnom zadosťučinení. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu a rozsah zbytočných prietáhov v jej rámci možno sumu 10 000 Sk považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Sťažovateľom požadovanú výšku primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd považuje v okolnostiach prípadu za neprimeranú.

V.

Ústavný súd napokon rozhodoval aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré vznikli jeho právnej zástupkyňi prom. práv. J. K. a ktoré vyčíslil vo výške 3 972 Sk, a to za dva úkony právnej pomoci.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnu zástupkyňou sťažovateľa vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceneľná peniazmi.

Ústavný súd vychádzajúc z návrhu sťažovateľa priznal trovy právneho zastúpenia jeho právnej zástupkyňi vo výške 3 972 Sk (odmena za dva úkony spolu s náhradou výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné). Požadovaná výška trov neprekračuje sumu stanovenú citovanou vyhláškou pre odmenu za právne zastupovanie pred ústavným súdom.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2004